

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
Community-based Tourism Management Model based on
Local Wisdom and Sufficiency Economic

दनय वनयर्दन

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจและประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว พัฒนาและกำหนดรูปแบบและประเมินผลรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ร่วมกับวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นการสำรวจ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ได้แก่ สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา และเลือกชุมชนนำร่อง เพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการพัฒนา เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยทำการค้นหากิจกรรม การกำหนด เส้นทาง การท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี ขั้นตอนที่ 3 ขั้นประเมินผลและสรุปผล เป็นการวิเคราะห์และกำหนดรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี และการวิจัยเชิงประเมินผล (Evaluation Research) เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพและความเหมาะสมของรูปแบบ จากนั้นประเมินความพึงพอใจของสมาชิกแกนนำชุมชนต่อรูปแบบ แล้วสรุปผลการศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี ผลการวิจัย พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี มีศักยภาพเพียงพอ สามารถรองรับ การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจาก มีความหลากหลาย และเหมาะสมกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน และมีกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนที่น่าสนใจ เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทั้งภายในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงสามารถนำมาสร้างรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 9 ประการ คือ แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของชุมชน แหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง การเลือกกิจกรรมที่หลากหลาย ผู้รู้สำหรับการนำเที่ยวและให้ความรู้ในแต่ละแหล่ง การประสานงานที่ดีระหว่างสมาชิกกลุ่ม ความรู้และประสบการณ์จากการฝึกอบรม เครือข่ายการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง กลุ่มอนุรักษ์ตลาดเก่าปราณบุรี และฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และจากการวิเคราะห์และกำหนดรูปแบบ การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี พบว่า รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่ได้มีความยืดหยุ่นสูงแต่ยังขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ และรูปแบบดังกล่าวมีความเฉพาะตัวค่อนข้างสูงแต่สามารถสะท้อนความพอเพียงที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นค่อนข้างน้อย โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้เชี่ยวชาญด้านแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 3 ท่าน เห็นชอบกับรูปแบบในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.78$) และแกนนำชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี ซึ่งเป็นตัวแทนจากกลุ่มอนุรักษ์ตลาดเก่าปราณบุรีและผู้นำชุมชนจำนวน 20 คน มีผลการประเมินความพึงพอใจ ในระดับ มาก เช่นกัน ($\bar{x} = 4.12$)

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวโดยชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตลาดเก่าปราณบุรี

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

เมื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเริ่มต้นขึ้น และได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั่วไปเพิ่มมากขึ้น จนทำให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวแบบมวลชน ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นจำนวนนักท่องเที่ยว ทำให้มรดกทางสังคมและวัฒนธรรมอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการเสื่อมสลาย แสดงให้เห็นการสวนทางระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์ ต่อมาได้เกิดกระแสการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ (Alternative tourism) ที่ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาตินำไปสู่แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่อยู่บนความรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น โดยให้เกิดผลกระทบด้านลบน้อยที่สุด อันเป็นที่มาของ “การพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” (sustainable tourism management) ที่พยายามสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์ให้สามารถดำเนินไปด้วยกันได้ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2546: 2-3) ในปัจจุบันนี้ได้เกิดกระแสนิยมกระจายอำนาจสู่ชุมชนท้องถิ่น เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยให้ชุมชนท้องถิ่นได้พึ่งพาตัวเอง เป็นผู้ตัดสินใจและกำหนดทิศทางการพัฒนาด้วยตนเอง

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based Tourism) เป็นตัวอย่างหนึ่งของการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยชุมชนร่วมกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวบนฐานคิดที่คนในชุมชนทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน เน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลาน และเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น ตลอดจนคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ (สินธุ์ สโรบล, 2546: 12) ทั้งนี้ “คน” เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการท่องเที่ยว เน้นการสร้างศักยภาพของคนในท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และผู้ให้บริการ ให้สามารถบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยรูปแบบของการท่องเที่ยวโดยมีชุมชน เป็นทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาชุมชน โดยเน้นให้มีการจัดการที่มุ่งไปสู่ความยั่งยืนในด้านต่างๆ ของชุมชน

การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ยังคงยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา รวมถึงสร้างสมดุลการพัฒนาในทุกมิติ โดยสร้างความมั่นใจว่าการพัฒนาจะเป็นไปในแนวทางที่ยั่งยืน และสร้างความสุขให้กับคนไทย ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (2555-2559) ในยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 2 /กลยุทธ์การวิจัยที่ 2/ แผนงานวิจัยที่ 1 ที่ให้ความสำคัญการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2554: 21) โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างและการนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพและความได้เปรียบด้านอัตลักษณ์และคุณค่าของชาติให้เป็นฐานการพัฒนาประเทศที่มั่นคงและสมดุล

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นพื้นที่ที่ประกอบไปด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนต่างๆ โดยมีการสั่งสมภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตถ่ายทอดจากบรรพบุรุษสู่ชนรุ่นปัจจุบัน ให้วัฒนธรรมของกลุ่มตนได้รับการดำรงอยู่ แสดงให้เห็นถึงองค์ความรู้ที่กระจายอยู่ตามแหล่งภูมิปัญญาภายในจังหวัด ซึ่งจะเป็นหนทางสู่การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นองค์ความรู้สำคัญให้คงอยู่ต่อไป

ในปี พ.ศ.2553 ได้มีกลุ่มคนท้องถิ่น ในนาม “ชมรมอนุรักษ์ตลาดเก่าปราณบุรี” นำแนวคิดในการพยายามฟื้นคืนชีวิตให้กับตลาดเก่าปราณบุรี เนื่องจากในอดีตชุมชนนี้เป็นตลาดที่มีความคึกคัก และเจริญขึ้นจากการเป็นศูนย์กลางของผู้คนในย่านนี้ที่มุ่งเข้ามาค้าขายนำสินค้ามาแลกเปลี่ยน ทำให้ชุมชนมีเศรษฐกิจท้องถิ่นดีขึ้น แต่ต่อมาเมื่อมีการพัฒนาเมือง ทำให้มีการตัดถนนไปยังที่ว่าการอำเภอปราณบุรี ที่มีความสะดวกสบายมากขึ้น แต่เส้นทางไม่ได้ผ่านเข้ามายังชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี ผู้คนจึงใช้เส้นทางใหม่ในการเดินทางติดต่อราชการและค้าขายกับเมืองใหม่ ทำให้ตลาดเก่าปราณบุรีซบเซาและเงียบงาไป หลังจากนั้นกระแสการท่องเที่ยวตลาดเก่าเกิดขึ้นในประเทศไทยและได้รับความนิยมอย่างมากจากนักท่องเที่ยว การกลับมาของตลาดเก่าในประเทศไทยจึงเกิดขึ้นในหลายจังหวัด และชมรมอนุรักษ์ตลาดเก่าปราณบุรี โดย อาจารย์วิลาศ แดงเกตุ ข้าราชการบำนาญ เป็นผู้ริเริ่มของชุมชนได้ตัดสินใจสร้างถนนคนเดินในบริเวณตลาดเก่าปราณบุรีและหลังสถานีรถไฟปราณบุรีโดยติดตลาดทุกวันเสาร์ ตั้งแต่เวลา 17.00 น.เป็นต้นไป โดยอนุญาตเฉพาะคนในท้องถิ่นเท่านั้นที่สามารถเข้ามาจำหน่ายสินค้าได้ เมื่อเปิด

ตลาดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำให้ได้รับความนิยมจากทั้งคนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวทั่วไป และรายการตลาดสดสนามเป้า ยังมาถ่ายทำสารคดีเรื่องราวของตลาดซึ่งเสมือนเป็นการประชาสัมพันธ์ที่ดียิ่ง นักท่องเที่ยวจึงเดินทางมาเที่ยวชมถนนคนเดินตลาดเก่าปราณบุรีมากขึ้น จนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน นอกจากนี้ถนนคนเดินตลาดเก่าปราณบุรี ยังปรากฏสถานที่สำคัญๆ อีกหลายแห่งที่บ่งชี้ถึงความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน เช่น ศาลหลักเมืองเก่าปราณบุรี วัดปราณบุรี สถานีรถไฟปราณบุรี บ้านแสงดาว และร้านจิปาละ แหล่งสะสมของเก่า คล้ายพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน ที่ช่วยเสริมศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ด้วยเหตุที่มีทางรถไฟสายใต้ตัดผ่านชุมชน จึงมีประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจซึ่งเกี่ยวข้องกับสงครามโลกครั้งที่ 2 รวมทั้งชุมชนตั้งอยู่ริมแม่น้ำปราณบุรี จึงเป็นวิถีชุมชนที่ใช้ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับน้ำอยู่ด้วย แต่ในปัจจุบัน วิถีดั้งเดิมเหล่านี้กำลังเลือนหายไปจากชุมชน เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างแม่น้ำปราณบุรีกับคนในชุมชนเริ่มจางลง จึงเป็นที่น่าเสียดายหากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ยังฝังรากอยู่ในตัวผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้านจะไม่ได้รับการถ่ายทอดสู่คนรุ่นต่อไป ซึ่งหากมีการผสมผสานระหว่างแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งของชุมชน และพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เป็นรูปธรรม และเอื้อประโยชน์ให้กับคนในชุมชนอย่างเป็นธรรม ก็จะเป็นการพัฒนาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ดังนั้น จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาและหาคำตอบเชิงประจักษ์ใน “ปัญหาการวิจัย” (Research Problem) ที่ว่า “รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ควรจะมีลักษณะและรูปแบบอย่างไร”

2. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- 2.1 เพื่อสำรวจและประเมินศักยภาพชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.2 เพื่อใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ในการพัฒนาและกำหนดรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.3 เพื่อประเมินผลรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. ขอบเขตของโครงการวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ผสมผสานกับการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ในขณะเดียวกันยังเป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) ซึ่งจะศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาและกำหนดรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1) ศึกษาและค้นคว้าข้อมูลจากบทความ ผลงานวิจัย เอกสาร หนังสือ หรือตำรา เกี่ยวกับทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) และข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ศึกษา
- 2) คัดเลือกชุมชนนำร่อง ที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) ร่วมกันสำรวจและประเมินศักยภาพชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4) ใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5) วิเคราะห์และกำหนดรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

6) ประเมินผลรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 ขอบเขตด้านประชากรที่ศึกษา

ประชากรในการศึกษาคั้งนี้ มี 5 กลุ่ม คือ

1) กลุ่มนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน/ผู้มีความรู้และความคุ้นเคยกับทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อร่วมสำรวจและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

2) ประชาชนในพื้นที่ที่เป็นผู้รู้และสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทพื้นที่ บริบทเชิงการท่องเที่ยว และศักยภาพของชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

3) กลุ่มแกนนำชุมชนที่สามารถเป็นตัวแทนในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน

4) นักท่องเที่ยวনার่องที่เป็นกลุ่มทดลองมาท่องเที่ยวและใช้บริการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5) ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางที่สามารถประเมินผลและรับรองรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดให้ ชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี ตำบลปราณบุรี อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นพื้นที่ศึกษานาร่องเพื่อดำเนินการพัฒนาและกำหนดรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา

โดยใช้เวลาในการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2556 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2557 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 1 ปี หรือ 12 เดือน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยได้กำหนดกระบวนการดำเนินงานออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้คือ

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการสำรวจ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ได้แก่ สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา สภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ปรากฏในพื้นที่ การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงศักยภาพชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว จากนั้นจะเป็นการคัดเลือกพื้นที่หรือชุมชนนาร่อง รวมถึงแกนนำสมาชิกชุมชนเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการพัฒนา เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ในการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการประเมินผล เป็นการวิจัยเชิงประเมินผล (Evaluation Research) เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพและความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียง ที่มีต่อพื้นที่และชุมชน จากนั้นประเมินความพึงพอใจของสมาชิกแกนนำชุมชนต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แล้วสรุปผลการศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยประยุกต์ใช้แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 2548: 5/12-5/21)
- 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เกี่ยวกับบริบทเชิงพื้นที่และบริบทด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร รวมถึงศักยภาพชุมชนที่เกี่ยวข้อง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Deep Interview)
- 3) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation)
- 4) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research/ PAR) โดยใช้เทคนิค AIC เพื่อค้นหาความต้องการ ปัญหาและอุปสรรค การประเมินสถานะชนบทอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal/PRA) ในการวิเคราะห์ศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว SWOT Analysis เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมของพื้นที่ การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) การทำแผนที่ความคิด (Mind Mapping) การระดมสมอง (Brain Storming) การฝึกอบรมให้ความรู้ (Training) การศึกษาดูงาน (Educational Tour) และการฝึกปฏิบัติจริง
- 5) แบบประเมินและรับรองรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 6) แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อประเมินความพึงพอใจของสมาชิกแกนนำชุมชนต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน บนฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีชุมชนกลุ่มแม่น้ำปรางบุรี
- 7) อุปกรณ์อื่นๆ เช่น สมุดจดบันทึก อุปกรณ์บันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ และแผนที่

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ทำหนังสือแจ้งวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ศึกษา ไปยังผู้นำชุมชนหรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่น และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
- 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) รวมถึงการจดบันทึก บันทึกเทปเสียง และมีการบันทึกภาพ
- 3) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด ประกอบกับการใช้วิธีสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ด้วย

4.4 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

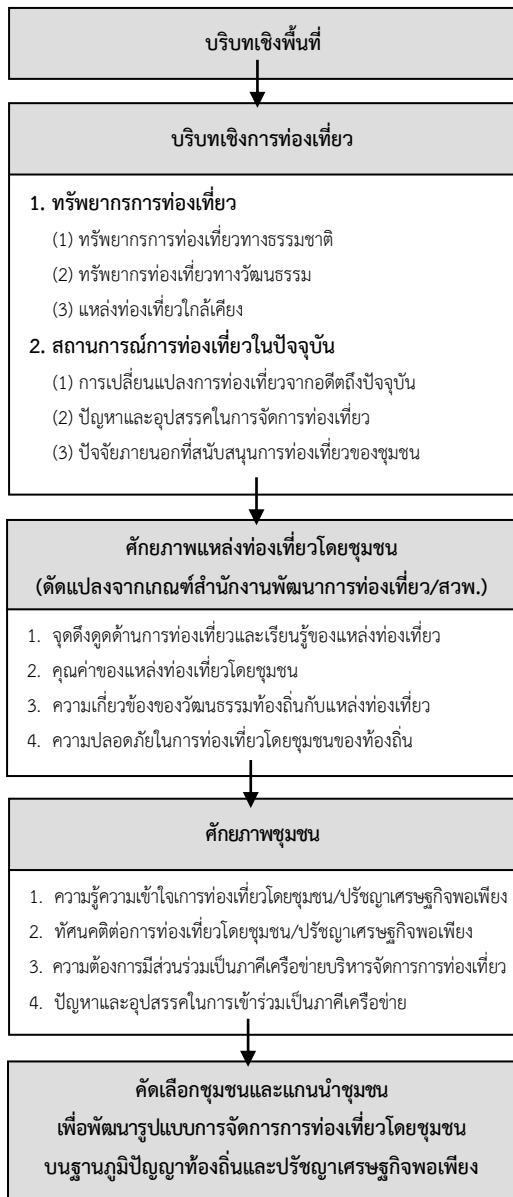
ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และแสดงผลออกเป็นค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าสูงสุด (Maximum)

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปและกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังแผนภูมิ 1 ดังนี้

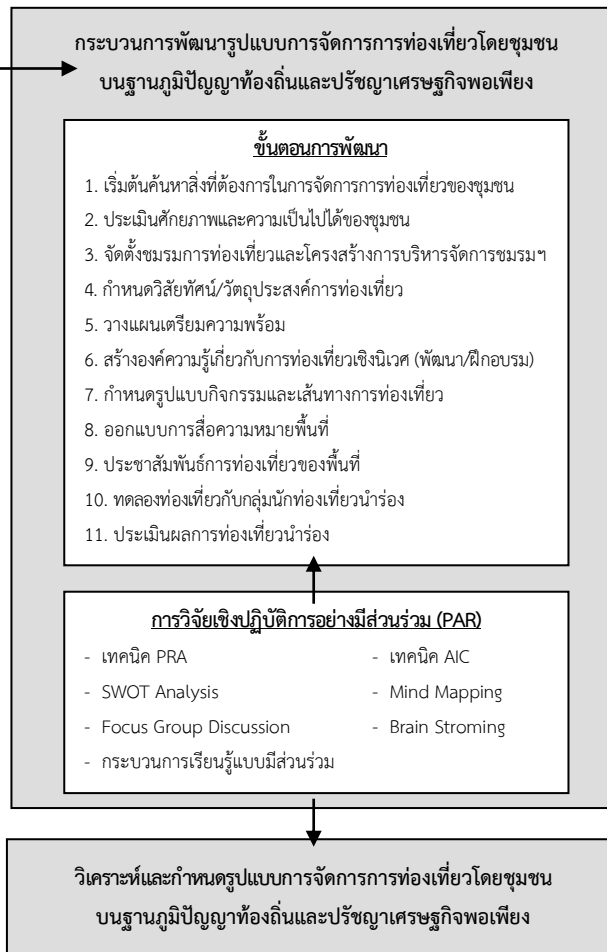
ขั้นตอนที่ 1 (การสำรวจ)

การสำรวจและประเมินศักยภาพชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

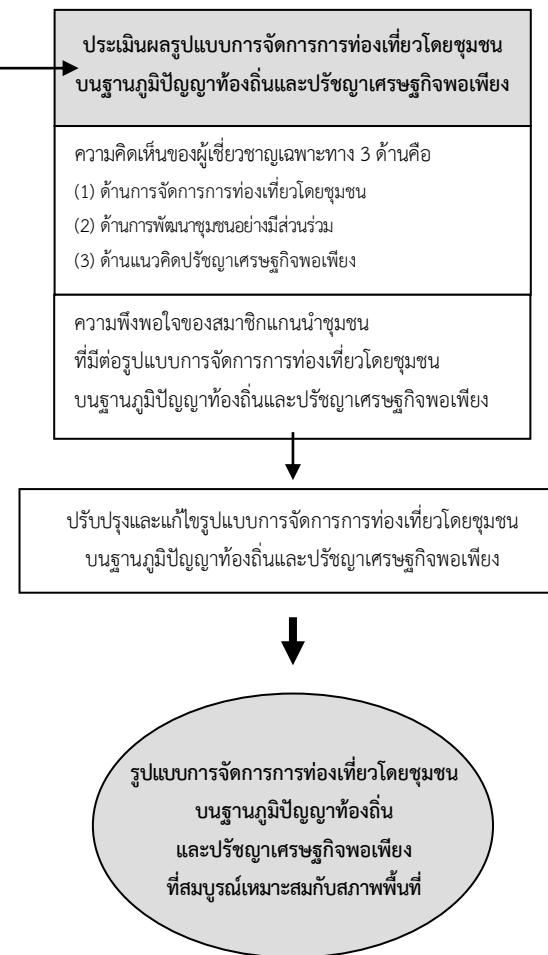
ขั้นตอนที่ 2 (การพัฒนา)

การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนที่ 3 (การประเมินผล)

การประเมินผลรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แผนภูมิ 1: กรอบแนวคิดการวิจัย (conceptual framework)

6. ผลการวิจัย

6.1 การสำรวจและประเมินศักยภาพชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว

1.1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

(1) แม่น้ำปราณบุรี เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งเดียวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่บางช่วงของแม่น้ำปราณบุรีเป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลาท้องถิ่นไว้ด้วย สองฝั่งแม่น้ำยังไม่ได้รับการพัฒนามากนักทำให้ยังคงความเป็นธรรมชาติ ซึ่งยังคงปรากฏสัตว์ในธรรมชาติที่ยังสามารถพบเห็นได้ง่าย เช่น ปลา นก แมลง งู เต่า และตะกวด เป็นต้น

1.2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

(1) อาคารเก่าตั้งเดิมตลาดเก่าปราณบุรีและบริเวณสถานีรถไฟปราณบุรี เป็นกลุ่มอาคารที่สร้างขึ้นบนสองฟากถนนหลักของตลาดเก่าปราณบุรี มีลักษณะเป็นอาคารไม้ 2 ชั้น สภาพเก่าให้บรรยากาศของการเป็นตลาดเก่าย้อนยุคไป 100 ปี ซึ่งเป็นรูปแบบอาคารคล้ายกับกลุ่มอาคารบริเวณสถานีรถไฟปราณบุรี

(2) ร้านจิปาละ มี 2 ร้าน รวบรวมของเก่าที่เป็นของใช้ต่างๆ ที่คุณวิลาศ แดงเกตุ เป็นผู้สะสมไว้ ทั้งที่มีอยู่ในท้องถิ่นและซื้อหามาจากท้องถิ่นอื่น จัดแสดงแบบพื้นบ้าน ไม่มีระบบการสื่อความหมาย แต่ให้บรรยากาศที่สัมพันธ์กับถนนคนเดินได้พอสมควร

(3) บ้านแสงดาว เป็นอาคารไม้หลังใหญ่ ที่เคยเป็นศูนย์รวมของนักเขียนและนักนิยมไพรในสมัยที่มีการเดินทางเข้ามาตั้งแคมป์ในป่าบริเวณทุ่งพลาญงาม ปราณบุรี ย้อนอดีตไปกว่า 50 ปี ปัจจุบันมีชาวต่างชาติมาซื้อและเปิดให้บริการเป็นที่พักแรมเอกชน แม้จะมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของตัวอาคารแต่ยังคงเห็นเค้าโครงเดิมอยู่บ้าง

(4) ศาลหลักเมืองเดิมตลาดเก่าปราณบุรี เป็นศาลเดิมที่สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ไม่ทราบปีก่อสร้างแน่นอน ตั้งอยู่ริมแม่น้ำปราณบุรีด้านตะวันออกของตลาดเก่าปราณบุรี ปัจจุบันมีการสร้างอาคารใหม่รูปแบบเป็นศาลสถาปัตยกรรมจีน ที่เปิดให้บุคคลทั่วไปเข้าไปสักการบูชาเสาหลักเมืองเดิมอันศักดิ์สิทธิ์

(5) วัดปราณบุรี เป็นวัดเก่าที่มีสิ่งที่น่าสนใจในวัด เช่น พระพุทธรูปยืนปางห้ามสมุทรขนาดความสูง 9 เมตร สร้างขึ้นจากไม้ตะเคียน อุโบสถขนาดย่อมรูปทรงคล้ายโบสถ์ศิลปะอยุธยาสวยงาม วิหาร รูปปั้นอดีตเจ้าอาวาส และอาคารศาลาทำบุญหลังเดิมสร้างด้วยไม้ทั้งหลัง

(6) สถานีรถไฟปราณบุรีและสะพานดำ เป็นสถานีรถไฟที่ยังคงรักษารูปแบบอาคารสถานีรถไฟแบบดั้งเดิมอยู่ ไม่ไกลจากตัวสถานีรถไฟปราณบุรี จะมีสะพานรถไฟข้ามแม่น้ำปราณบุรี คนท้องถิ่นเรียกสะพานดำ เนื่องจากทาสีเหล็กสะพานด้วยสีดำ บริเวณนี้เคยมีประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับสงครามโลกครั้งที่ 2 และยังปรากฏอ่างน้ำในแม่น้ำปราณบุรีที่เป็นหลุมระเบิด แม้จะเปลี่ยนแปลงไปมากแล้วในปัจจุบันแต่ยังคงเค้าเดิมให้เห็นอยู่บ้าง

1.3) แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

(1) การล่องเรือแม่น้ำปราณบุรี บ้านฝั่งท่า ตั้งอยู่ไม่ห่างจากชุมชนตลาดเก่าปราณบุรีมากนัก ใช้เรือหางยาวในการล่องแม่น้ำชมธรรมชาติสองฝั่ง ระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร ใช้เวลาในการล่องเรือประมาณ 2 ชั่วโมง จากบ้านฝั่งท่า ไปยังปากแม่น้ำปราณบุรีที่ชุมชนปากน้ำปราณ

(2) วัดนาห้วยและพิพิธภัณฑวัตถุวัดนาห้วย เป็นวัดสำคัญในเขตตำบลปราณบุรี ที่เคยมีประวัติความเป็นมาของวัดเกี่ยวกับขุนด่าน ผู้เป็นผู้นำต่อต้านกองทัพพม่าที่เคลื่อนพลผ่านบริเวณนี้ไปยังเพชรบุรี ยังปรากฏอนุสาวรีย์ของขุนด่านนาห้วยที่วัดแห่งนี้ ตัวอุโบสถเป็นศิลปะอยุธยา มีวิหารประดิษฐานรูปหล่อของอดีตเจ้าอาวาสและเกจิอาจารย์สำคัญของประเทศไทย รวมทั้งยังมีพิพิธภัณฑวัตถุวัดนาห้วยที่ทางวัดสะสมของเก่าที่มีค่ามากมายที่ของใช้ ถ้วยโถ และเงินตรา เป็นต้น

(3) วัดเขาน้อย ปรามบุรี เป็นวัดสำคัญของอำเภอปรามบุรี มีหลวงพ่อเนียม อดีตเจ้าอาวาสที่มรณะภาพไปแล้ว เป็นที่เคารพนับถือของคนท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง มีอาคารศาลาหอนันทขนาดใหญ่ รูปแบบเดิมที่น่าสนใจ

(4) วัดเขาน้อย ปากน้ำปราม เป็นวัดที่ตั้งอยู่บนเนินเขาไม่สูงนักใกล้กับชุมชนปากน้ำปราม เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์ขนาดใหญ่ ฝีมือช่างท้องถิ่น และยังเป็นจุดชมวิวที่สวยงามอีกแห่งของท้องถิ่น

(5) เขื่อนปรามบุรี เป็นเขื่อนชลประทานกันแม่น้ำปรามบุรี ทำให้เกิดแหล่งน้ำขนาดใหญ่หลังเขื่อนเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาและประมงพื้นบ้าน และยังมีประโยชน์ในเรื่องการช่วยลดอุทกภัยและผลักดันน้ำเค็มจากอ่าวไทยด้วย

(6) ศูนย์การทหารราบค่ายธนรัชต์และท่าเสด็จ เป็นค่ายทหารที่มีอาณาบริเวณกว้างขวาง ฝึกทหารบกให้มีความสามารถในยุทธวิธีต่างๆ และยังเป็นเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าเยี่ยมชมอนุสรณ์สถานจอมพลสฤษดิ์ ธนรัชต์ พิพิธภัณฑสถานทหารราบ กิจกรรมการท่องเที่ยวในค่ายทหาร และท่าเสด็จ สถานที่พักผ่อนริมน้ำแม่น้ำปรามบุรี

(7) กลุ่มแม่บ้านแปรรูปผลไม้สามัคคีบ้านหนองกา เป็นการรวมตัวของสตรีในชุมชนมาร่วมกันผลิตผลไม้แปรรูปประเภทกวน และอื่นๆ มากมาย สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี

(8) วนอุทยานปรามบุรี เป็นพื้นที่อนุรักษ์ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงเห็นความสำคัญของป่าชายเลนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่เหลือน้อยลงไปทุกวัน จึงขอให้จัดตั้งพื้นที่นี้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลนซึ่งพื้นที่ทั้งหมดเป็นป่าชายเลนผสมกับป่าชายหาด มีบรรยายกาศริมทะเลที่ร่มรื่น เหมาะสำหรับการพักผ่อนของครอบครัว

(9) ศูนย์เรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนสิรินาถราชินี เป็นบริเวณที่ได้รับการฟื้นฟูจากพื้นที่เสื่อมโทรมจากการทำนาเกลือ บริษัท ปตท จำกัด (มหาชน) ได้เข้ามาทำการปลูกป่าชายเลนจนสามารถฟื้นฟูระบบนิเวศให้กลับมาอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งกำเนิดสัตว์น้ำขนาดเล็ก ซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับปากน้ำปรามบุรี โดยเป็นการเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนปลูกกับป่าชายเลนธรรมชาติของวนอุทยานปรามบุรี

(10) ชุมชนปากน้ำปราม เป็นชุมชนประมงพื้นบ้านชายฝั่ง เป็นชุมชนริเริ่มการจับหมึกด้วยการใช้ตะเกียงจ้าวพายุวางไว้หัวเรือ แล้วทอดแหจับหมึกที่เขามาเล่นไป (ความจริงหมึกเข้ามากินลูกปลาที่เล่นไฟ) ชาวบ้านจะนำหมึกมาล้างแล้วตาก ทำเป็นอาหารแห้งจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนั้นยังเป็นที่ตั้งของศาลกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ที่เป็นที่เคารพสักการะของคนทั่วไป

(11) ศาลเจ้าแม่ทับทิมทอง เป็นศาลแบบจีนตั้งอยู่บนยอดเขาขนาดย่อมริมแม่น้ำปรามบุรี ในเขตบ้านท่าลาดกระดาน มีความศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อ ว่าหากใครต้องการมีบุตรสามารถบนบานขอท่านก็จะสมหวัง และที่นี่ยังเป็นจุดชมวิวแม่น้ำปรามบุรีและพื้นที่ป่าชายเลนที่สวยงามอีกแห่งหนึ่ง

(12) วนอุทยานท้าวโกษาและหาดปรามคีรี เป็นบริเวณที่ประกาศจัดตั้งเป็นวนอุทยานบริเวณเขาทะโลง ที่มีตำนานเกี่ยวข้องกับนิทานพื้นบ้านเรื่องตามองล่าของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพราะเขาทะโลงมีลักษณะคล้ายกระบวยตักน้ำที่คนท้องถิ่นเรียกทะโลง และเป็นที่ตั้งของวัดสุนทรารามหรือวัดเขาทะโลงที่มีพระพุทธรูปปางประสูติและวิหารอดีตเจ้าอาวาสที่ประดิษฐานรูปปั้นพระพิฆเนศวร์ นอกจากนั้นยังมีถ้ำโบสถ์ และชายหาดต่อเนื่องทางด้านเหนือกับหาดปรามคีรี ไปจรดปากแม่น้ำปรามบุรี เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวที่ชอบเล่นไคท์เซิร์ฟ และการปีนหน้าผาบนเขาทะโลง ส่วนทางด้านใต้ต่อเนื่องกับหาดหนองข้าวเหนียว ไปจรดอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด

2) สถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบัน

2.1) การเปลี่ยนแปลงการท่องเที่ยวจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

ชุมชนตลาดเก่าปรามบุรี ได้จัดตั้งถนนคนเดินตลาดเก่าปรามบุรี บริเวณที่ตั้งของตลาดเดิมต่อเนื่องมาจากสถานีรถไฟปรามบุรี ซึ่งเดิมเป็นศูนย์กลางการค้าขายของบริเวณนี้ เนื่องจากมีการเดินทางน้ำที่ต้องอาศัยแม่น้ำปรามบุรีและการใช้เกวียนเทียมวัวในการขนส่งสินค้ามาที่นี่เพื่อจำหน่ายให้กับผู้ซื้อ ต่อมาเมื่อการเดินทางและการขนส่งที่สะดวกกว่าด้วยการตัดถนนใหม่ที่ไม่ผ่านตลาดเก่าปรามบุรี ทำให้ตลาดถูกลดความสำคัญและไม่ได้รับความนิยมอีกต่อไป จน

กลายเป็นชุมชนที่อยู่อาศัยอย่างสงบมาเป็นระยะเวลายาวนาน จนกลุ่มอนุรักษ์ตลาดเก่าปราณบุรี ได้มีความคิดในการฟื้นฟูตลาดโดยจัดเป็นถนนคนเดินในช่วงเย็นของวันเสาร์ทุกสัปดาห์และได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวตอบรับเป็นอย่างดีจนมีการขยายความยาวของถนนคนเดินออกไปอีกกว่า 200 เมตรจากเดิม นอกจากนี้ยังมีประวัติความเป็นมาสืบเนื่องมาจากช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ฝ่ายทหารสัมพันธมิตรนำระเบิดมาทิ้งเพื่อพยายามตัดเส้นทางลำเลียงโดยรถไฟ และเคยมีทหารญี่ปุ่นเข้ามาปฏิบัติการในชุมชนด้วย ปัจจุบันตลาดเก่าปราณบุรี เป็นถนนคนเดินที่ยังคงความมีชีวิตชีวาของการเป็นตลาดโบราณกว่า 100 ปีมาแล้ว แม้หลายอย่างจะเปลี่ยนไป การท่องเที่ยวโดยชุมชนยังเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนได้

2.2) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยว โดยในช่วงเริ่มแรกกลุ่มอนุรักษ์ตลาดเก่าปราณบุรี ได้มีความคิดริเริ่มจัดทำถนนคนเดินขึ้น โดยไม่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่นใดๆ เลย ดำเนินการด้วยความมุ่งมั่นของคนในชุมชนเอง จนสามารถดำเนินการมาได้จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลากว่า 4 ปีแล้ว แม้ถนนคนเดินตลาดเก่าปราณบุรี จะเป็นที่ยู่งักของนักท่องเที่ยวทั่วไปแล้ว แต่ยังมีปัญหาเรื่องของการเดินทาง ที่ยังไม่มีรถยนต์สาธารณะให้บริการโดยสาร ดังนั้นนักท่องเที่ยวจากท้องถิ่นอื่น จำเป็นต้องเดินทางมาด้วยรถยนต์ส่วนบุคคลหรือการเช่าเหมามาท่องเที่ยว ทั้งที่ตั้งอยู่ใกล้กับสถานีรถไฟปราณบุรี แต่ก็ไม่มียานพาหนะที่เอื้อต่อการเดินทางมาและกลับ ในช่วงติดตลาด นอกจากนั้นการท่องเที่ยวในถนนคนเดิน กลายเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเดียวที่มีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจ แต่แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอื่นๆ ของชุมชนกลับได้รับความสนใจน้อยมาก และในวันอื่นของสัปดาห์ที่ไม่ใช่วันเสาร์นั้นแทบไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนเลย จนมีคำกล่าวของคุณวิลาส แต่งเกตู ว่า “ถ้าโยนระเบิดกลางชุมชนตลาดเก่าปราณบุรีในวันธรรมดา สะเก็ดระเบิดจะไม่โดยใครเลย” สะท้อนให้เห็นว่า เป็นชุมชนที่เงียบสงบ จะมีการท่องเที่ยวก็คึกคักเฉพาะวันเสาร์เท่านั้น

2.3) ปัจจัยภายนอกที่สนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชน ปัจจุบันมีหน่วยงานราชการท้องถิ่นให้การสนับสนุนด้านงบประมาณสาธารณูปโภค ที่นอกเหนือจากการเก็บค่าธรรมเนียมตลาดให้กลุ่มอนุรักษ์ตลาดเก่าปราณบุรีนำมาดำเนินการพัฒนาตลาดและส่วนอื่นๆ ของชุมชน เหตุการณ์ที่สำคัญที่ช่วยเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชน คือ การที่รายการตลาดสดสนามเป้าให้ความสนใจและเข้ามาถ่ายทำบรรยากาศของถนนคนเดิน และนำออกอากาศ ทำให้คนทั่วไปได้รู้จักตลาดเก่าปราณบุรี และประสงค์จะเดินทางท่องเที่ยวมาถนนคนเดินตลาดเก่าปราณบุรี ตามที่รายการนำเสนอ และที่สำคัญการให้มีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นที่นำสินค้ามาจำหน่ายในตลาด ซึ่งมีความหลากหลายทำให้ถนนคนเดินมีความน่าสนใจมากขึ้น ภายใต้กติกาข้อบังคับของชุมชนเอง

3) การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี

ตาราง 1: ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี

ลำดับ	การประเมิน	คะแนน (n=20)	หมายเหตุ
1	จุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งท่องเที่ยว	3.65	
2	คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน	4.17	
3	ความเกี่ยวข้องของวัฒนธรรมท้องถิ่นกับแหล่งท่องเที่ยว	4.44	
4	ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวโดยชุมชนของท้องถิ่น	3.96	
	รวม	16.22	
	เฉลี่ย	4.06	
	ร้อยละ	81.10	

จากตาราง 1 พบว่า แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี มีศักยภาพในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.06$) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความเกี่ยวข้องของวัฒนธรรมท้องถิ่นกับแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากมีความเป็นชุมชนโบราณ มีเรื่องราวประวัติความเป็นมาของชุมชนเกี่ยวเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีความชัดเจนในเรื่องของการฟื้นฟูตลาดโบราณมาเป็นถนนคนเดินในปัจจุบันที่ยังคงบรรยากาศของความเป็นชุมชนดั้งเดิมไว้ได้ ส่วนจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งท่องเที่ยว จะเห็นว่ามีเพียงถนนคนเดินเท่านั้นที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ ในขณะที่ไม่รู้จักแหล่งท่องเที่ยวอื่นของชุมชนเลย

4) การประเมินศักยภาพชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี

ตาราง 2: ศักยภาพชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี

ลำดับ	การประเมิน	คะแนน (n=52)	หมายเหตุ
1	ความรู้ความเข้าใจการท่องเที่ยวโดยชุมชน/ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.15	
2	ทัศนคติต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน/ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.16	
3	ความต้องการมีส่วนร่วมเป็นภาคีเครือข่ายบริหารจัดการการท่องเที่ยว	3.21	
4	ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่าย	3.02	
	รวม	13.54	
	เฉลี่ย	3.39	
	ร้อยละ	67.70	

จากตาราง 2 พบว่า คนในชุมชนตลาดเก่าปราณบุรีมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.39$) แม้ชุมชนจะมีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับ มาก แต่ในส่วนอื่นทำให้ยังอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่นที่ชุมชนต้องดำเนินการเองมาตั้งแต่ต้น โดยเฉพาะการดำเนินงานจากการไม่มีความรู้ทางวิชาการในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบกับการมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ค่อนข้างน้อย แต่ยังคงเห็นค่าของการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาดำเนินการ ที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนได้

ดังนั้น หากนำเอาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและศักยภาพชุมชนตลาดเก่าปราณบุรีมาพิจารณา จะพบว่าชุมชนตลาดเก่าปราณบุรีมีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.73$) จึงเป็นที่น่าสนใจว่า หากนำแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้จะมีรูปแบบอย่างไร

6.2 การพัฒนาและกำหนดรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1) การค้นหาสิ่งที่ต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน โดยการจัดประชุมผู้วิจัยกับกลุ่มอนุรักษ์ตลาดเก่าปราณบุรี พบว่า ชุมชนไม่ต้องการการสนับสนุนใดๆ แล้วเนื่องจากตอนนี้การดำเนินการถนนคนเดินตลาดเก่าปราณบุรีสามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่มและชุมชนเพียงพอแล้ว ยังไม่ประสบปัญหาใดๆ ผู้วิจัยจึงเสนอให้เพิ่มวันติดตลาดขึ้นในวันศุกร์อีกวัน ก็ได้รับการปฏิเสธและให้เหตุผลว่าวันเสาร์วันเดียวเพียงพอแล้ว กำลังเหมาะสม หากมีหลายวันเกรงว่านักท่องเที่ยวจะเบื่อเร็วขึ้น ดังนั้น นักวิจัยจึงเสนอประเด็นของสถานที่ที่น่าใจอื่นๆ ของชุมชน ที่อาจสามารถใช้เป็นจุดสนใจในการท่องเที่ยว

นอกเหนือจากการท่องเที่ยวถนนคนเดินตลาดเก่าปราณบุรี ในวันอื่นของสัปดาห์ ก็ไม่ได้รับความสนใจมากนัก เพียงได้รับการแนะนำให้ทดลองดำเนินการก่อน

2) ประเมินศักยภาพและความเป็นไปได้ของชุมชน ซึ่งจากการประเมินแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน (ตาราง 1) พบว่า มีศักยภาพมากและมีความเป็นไปได้มากเช่นกัน ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3) จัดตั้งชมรมการท่องเที่ยวและโครงสร้างการบริหารจัดการชมรมฯ ชุมชนมีความเห็นที่ไม่จำเป็นต้องจัดตั้งชมรมขึ้นใหม่ เนื่องจากมีกลุ่มอนุรักษ์ตลาดเก่าปราณบุรีอยู่แล้ว

4) กำหนดวิสัยทัศน์/วัตถุประสงค์การท่องเที่ยว โดยกลุ่มอนุรักษ์ตลาดเก่าปราณบุรี ได้กำหนดไว้ว่า “ดำเนินการด้วยความจริงใจเพื่อรักษาชุมชนไว้ดังเดิม” โดยมีวัตถุประสงค์ (1) สร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างเป็นธรรม (2) รักษาวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน (3) เผยแพร่ชื่อเสียงของชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจชุมชน

5) วางแผนเตรียมความพร้อม โดยนักวิจัยขออาสาสมัครในการเข้าร่วมโครงการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี ซึ่งมีผู้สมัครเข้าร่วมโครงการเป็นสมาชิกกลุ่มและคนในชุมชนรวม 20 คน

6) สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (พัฒนา/ฝึกอบรม) โดยผู้วิจัยทำการจัดการฝึกอบรมเรื่องการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมทั้งการนำผู้เข้าร่วมโครงการไปศึกษาดูงานที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และตลาดยามเย็นอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

7) กำหนดรูปแบบกิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยว โดยจัดทำเป็นกำหนดการท่องเที่ยวชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี 1 วัน (เข้าไป-เย็นกลับ) โดยกำหนดให้ช่วงเช้า เริ่มต้นด้วยการสักการะศาลหลักเมืองเก่า ลงเรือล่องแม่น้ำปราณบุรี รับประทานอาหารกลางวันในตัวเมืองปากน้ำปราณ เลือกซื้อของฝากประเภทอาหารทะเลแห้ง สักการะศาลกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ที่สวนสาธารณะปากน้ำปราณ และพระพุทธรูปไสยาสน์ ที่วัดเขาน้อย เดินชมความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลนที่ศูนย์เรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนสิรินาถราชินี สักการะพระพุทธรูปยืนปางห้ามสมุทรไม้ตะเคียนขนาดใหญ่ที่วัดปราณบุรี เยี่ยมชมบ้านแสงดาว และเดินชมถนนคนเดินตลาดเก่าปราณบุรี และเลือกรับประทานอาหารและซื้อของตามอัธยาศัย

8) ออกแบบการสื่อความหมายพื้นที่ ชุมชนไม่ต้องการเน้นการทำป้ายเนื่องจากต้องบำรุงรักษา หากมีการท่องเที่ยวจริงอาจใช้นักสื่อความหมายชุมชนแทน

9) การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของพื้นที่ โดยชุมชนเสนอให้ขอความอนุเคราะห์สำหรับงานเทศบาลตำบลปราณบุรี เป็นหน่วยงานหลักที่ให้การสนับสนุนการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้

10) ทดลองท่องเที่ยวกับกลุ่มนักท่องเที่ยวนำร่อง โดยผู้วิจัยดำเนินการจัดหานักท่องเที่ยวสาธิต เข้ามาท่องเที่ยวตามกำหนดการที่สร้างขึ้น (ข้อ 7) จำนวน 20 คน หลังจากนั้นประเมินความพึงพอใจในการจัดนำเที่ยว

11) ประเมินผลการท่องเที่ยว นำร่อง มีผลการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวสาธิตในการท่องเที่ยวโดยชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.68$)

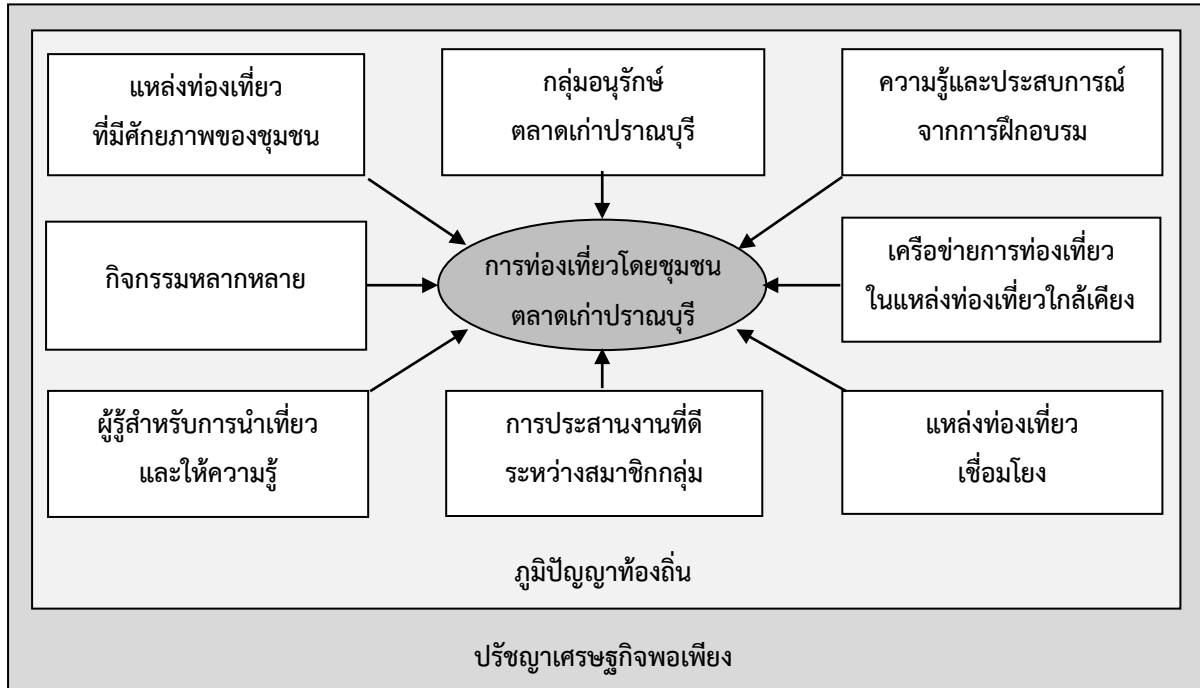
6.3 การประเมินผลรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1) รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี

เมื่อจัดการนำเที่ยวสาธิตและได้รับผลการประเมินความพึงพอใจการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี แล้วนำประสบการณ์มาประชุมหารือเพื่อทบทวนให้เห็นถึงรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น ซึ่งมีรูปแบบดังนี้

- (1) มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของชุมชน
- (2) มีแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง
- (3) การเลือกกิจกรรมที่หลากหลาย

- (4) มีผู้รู้สำหรับการนำเที่ยวและให้ความรู้ในแต่ละแหล่ง
- (5) มีการประสานงานที่ดีระหว่างสมาชิกกลุ่ม
- (6) มีความรู้และประสบการณ์จากการฝึกอบรม
- (7) มีเครือข่ายการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง
- (8) มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- (9) มีกลุ่มอนุรักษ์ตลาดเก่าปราณบุรี

แผนภูมิ 2: รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตลาดเก่าปราณบุรี

2) การประเมินรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี

ตาราง 3: การประเมินรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี

ลำดับ	หัวข้อการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น	ผู้เชี่ยวชาญด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	รวม	เฉลี่ย	ร้อยละ
1	ความเหมาะสม	4	3	4	11	3.67	73.40%
2	ความถูกต้อง	5	3	4	12	4	80.00%
3	ประสิทธิผล	4	3	4	11	3.67	73.40%
4	ประสิทธิภาพ	3	3	3	9	3	60.00%
5	ความต่อเนื่อง	4	3	4	11	3.67	73.40%
6	ความยืดหยุ่น	5	4	5	14	4.67	93.40%
	รวม	25	19	24	68	22.67	-
	เฉลี่ย	4.17	3.17	4.00	11.34	3.78	-

ร้อยละ	83.40%	63.40%	80.00%	-	-	75.60%
--------	--------	--------	--------	---	---	--------

จากตาราง 3 พบว่า รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี ได้รับคะแนนประเมินที่สามารถรับรองการนำมาใช้ได้ ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.78$) ในขณะที่ สะท้อนให้เห็นในเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.17$) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.17$) และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.00$) ในขณะที่มีความยืดหยุ่นในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.67$) แต่มี ประสิทธิภาพในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.00$)

3) การประเมินความพึงพอใจรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี

ตาราง 4: ความพึงพอใจของแกนนำชุมชนตลาดเก่าปราณบุรีที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บุคคลที่	คะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยรายบุคคล (5 คะแนน)
1	3.86
2	4.00
3	3.71
4	4.26
5	4.43
6	3.86
7	4.00
8	4.57
9	4.00
10	4.14
11	4.43
12	3.71
13	3.86
14	4.43
15	4.26
16	4.26
17	4.00
18	4.26
19	4.57
20	4.14
รวม	82.48
เฉลี่ย	4.12

จากตาราง 4 พบว่า แกนนำชุมชนมีความพึงพอใจรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.12$)

7. อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ดำเนินการในชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี ตำบลปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมทั้งในเรื่องของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ศักยภาพชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ทำให้เกิดรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่มีความเฉพาะพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของชุมชน แหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง กิจกรรมที่หลากหลาย ผู้รู้สำหรับการนำเที่ยวและให้ความรู้ในแต่ละแหล่ง การประสานงานที่ีระหว่างสมาชิกกลุ่ม ความรู้และประสบการณ์จากการฝึกอบรม เครือข่ายการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง และกลุ่มอนุรักษ์ตลาดเก่าปราณบุรี โดยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานในการดำเนินการซึ่งดำเนินการโดยกลุ่มอนุรักษ์ตลาดเก่าปราณบุรี ที่ยึดมั่นในหลักการดำเนินการที่ตั้งไว้ โดยจัดให้มีการติดตลาดเพียงวันเสาร์ของทุกสัปดาห์เท่านั้น ไม่มีการเพิ่มวัน แต่มีการขยายพื้นที่เพื่อรองรับการเติบโตของการท่องเที่ยวท้องถิ่น และการอำนวยความสะดวกให้แก่คนท้องถิ่นนำสินค้าท้องถิ่นมาจำหน่ายเป็นหลัก สะท้อนให้เห็นความพึงพอใจในความพอเพียงของชุมชน แม้ในเรื่องของการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นยังไม่ชัดเจนนัก

ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับในครั้งนี้คือ องค์ความรู้และรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อประกอบการเรียนการสอนและการจัดทำผลงานทางวิชาการของผู้วิจัย รวมถึงการดำเนินงานวิจัยต่อยอด นอกจากนี้ ชุมชนท้องถิ่นและผู้นำชุมชนตำบลปราณบุรี อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และสามารถทำงานร่วมกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และบริบทชุมชนของตนให้มากที่สุด

8. ปัญหาและอุปสรรค

8.1 การเปลี่ยนแปลงสถานที่สำคัญของชุมชนทำให้ลดคุณค่าของประวัติศาสตร์และความเป็นมาของชุมชน เช่น การปรับปรุงอาคารเก่าบางส่วน โดยไม่รักษารูปแบบอาคารดั้งเดิมไว้ ซึ่งแม้จะเป็นความจำเป็นส่วนบุคคล แต่ก็ทำให้ภาพลักษณ์ของความเป็นตลาดเก่าลดน้อยลง หรือการเปลี่ยนบ้านที่มีประวัติศาสตร์ของชุมชนเป็นสถานบริการที่พักเอกชน

8.2 ความพยายามเข้าไปลงทุนธุรกิจในพื้นที่ เนื่องจากถนนคนเดินตลาดเก่าปราณบุรี ได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก จึงมีนายทุนจากภายนอกชุมชนต้องการเข้ามาลงทุนในพื้นที่ โดยการลงทุนซื้ออาคารและประกอบกิจการ แม้จะช่วยสร้างสีสันการท่องเที่ยวให้กับชุมชน แต่ก็ไม่ใช่เป็นการลงทุนโดยคนในชุมชนอย่างแท้จริง

8.3 การติดตลาดเพียงช่วงเย็นวันเสาร์ สัปดาห์ละ 1 วัน ทำให้นักท่องเที่ยวขาดความยืดหยุ่นในการวางแผนการท่องเที่ยว และยังทำให้วันอื่นๆ ของสัปดาห์ไม่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว ทั้งที่ชุมชนตลาดเก่าปราณบุรียังมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจของชุมชนอีกหลายแห่ง

8.4 การเดินทางไปยังถนนคนเดินตลาดเก่าปราณบุรี ไม่มีการโดยสารสาธารณะประเภทรถประจำทาง จำเป็นต้องเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัวหรือรถยนต์รับจ้างเช่าเหมาเท่านั้น

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้นำชุมชน และสมาชิกกลุ่มต่างๆ ของชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี สามารถนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตนเอง รวมถึง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับอำเภอปราณบุรี เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และพื้นที่ใกล้เคียง) สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และพื้นที่ใกล้เคียง) สำนักงานพัฒนาชุมชน (จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และพื้นที่ใกล้เคียง) รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ สามารถนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางเพื่อส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนในท้องถิ่น ให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไป และสามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายภาครัฐ เพื่อวางแผนพัฒนาและสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบต่อไปได้

9.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) คณะอุตสาหกรรมการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล ได้แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน และสามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อประกอบการเรียนการสอนแก่นักศึกษาในระบบมหาวิทยาลัย หรืออาจใช้ประกอบการศึกษาเรียนรู้ระบบให้กับชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่อื่นที่สนใจได้
- 2) คนในท้องถิ่นชุมชนตลาดเก่าปราณบุรี ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน นำไปสู่การร่วมมือกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาการผลิตและวิถีชุมชนตลาดเก่าเมืองปราณบุรีเอาไว้
- 3) ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และพื้นที่ใกล้เคียง สามารถนำผลการศึกษาที่ได้มาเป็นข้อมูลเพื่อประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขาย และใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวภายในอำเภอปราณบุรี และแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ใกล้เคียงได้
- 4) นักท่องเที่ยวได้แหล่งท่องเที่ยวหรือแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่น่าสนใจและสามารถได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ดีและมีคุณค่า
- 5) นักวิชาการและนักวิจัย รวมถึงผู้ที่มีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถนำข้อมูลที่ไปศึกษาอ้างอิง และปรับใช้ในงานวิจัยที่มีลักษณะเนื้อหาเกี่ยวข้องกัน หรือนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อประกอบการจัดทำเอกสารและตำราทางวิชาการ รวมถึงการดำเนินการวิจัยต่อยอด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษและการวิจัยต่อไป

ประกาศคุณูปการ

โครงการวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้รับการสนับสนุนงบประมาณแผ่นดิน ประจำปี 2557 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อสำรวจประเมินศักยภาพชุมชน ในการพัฒนา กำหนดรูปแบบ และประเมินผลรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ขอขอบพระคุณ บุคลากรของคณะอุตสาหกรรมการโรงแรมและการท่องเที่ยว ทุกท่านที่อำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ ในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์ ดร.นิภารัตน์ สายประเสริฐ รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ คณะอุตสาหกรรมการโรงแรมและการท่องเที่ยว ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกและร่วมลงพื้นที่ทำการวิจัย และช่วยเหลือในเรื่องระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งทำให้นักวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ขอขอบคุณนักศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยวทุกคนที่ได้ร่วมลงพื้นที่ดำเนินโครงการวิจัย ตลอดจนชาวบ้าน ผู้รู้ และปราชญ์ชาวบ้านในทุกละแวกชุมชนตลาดเก่าปราณบุรีที่ได้อนุเคราะห์ข้อมูลสำคัญต่างๆ และเข้าร่วมโครงการอย่างมีส่วนร่วม จนทำให้การดำเนินโครงการวิจัยสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยฯ ทุกประการ

ท้ายที่สุด ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ที่ได้อนุมัติงบประมาณอุดหนุนโครงการวิจัยนี้ และผู้อำนวยการพร้อมด้วยบุคลากรของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ที่ดูแลและอำนวยความสะดวกในการสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- จุฑามาศ บารมีชัย, วิจิตร ณ ระนอง, ณรงค์ โชควัฒนา และ ภราเดช พยัฒวิเชียร. 2550. **เอกสารสรุปสาระสำคัญการประชุมเชิงปฏิบัติการทิศทางท่องเที่ยวไทยบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: สถาบันบัญญัติแห่งชาติ รัฐสภา.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2526. **การบริหารการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ชาย โพธิ์สิตา. 2547. **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2550. **เอกสารสรุปสาระสำคัญการประชุมเชิงปฏิบัติการทิศทางท่องเที่ยวไทยบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: สถาบันบัญญัติแห่งชาติ รัฐสภา.
- นำชัย ทนุผล, ดนุวัต เพ็งอ้น และ มนัส สุภลักษณ์. 2543. **การพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่: สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2546. **การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร, ชลกาญจน์ ฮาซันนารี และ สหทัยา วิเศษ. 2548. **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปรัชญา เวสารัชช์. 2543. “การปกครองท้องถิ่นกับการบริหารจัดการที่ดี”. **วารสารข้าราชการ**. 44, 5 (กันยายน-ตุลาคม): 39-50.
- พจนา สวนศรี. 2546. **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2535. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักงานทดสอบทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิศักดิ์ กุสุโมทย์. 2543. **ความพึงพอใจของผู้เข้าฝึกอบรมต่อคุณภาพของศูนย์ฝึกอบรมการปีโตรเลียมแห่งประเทศไทย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2548. **คู่มือการจัดการ: การท่องเที่ยวชุมชนและบ้านพักแบบโฮมสเตย์**. เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์.
- มธุรส ปราบไพร่. 2545. “โฮมสเตย์กับการจัดการเชิงนิเวศ”. **วารสารธุรกิจท่องเที่ยว**. ปีที่ 15, 3 (มีนาคม).
- มนัส สุวรรณ. 2544. **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เมตตา เสวตเลข. 2539. **ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการศึกษาเฉพาะกรณี สวนสัตว์ดุสิต**. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหิดล.

- ยูวัฒน์ วุฒิเมธี. 2542. “การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน”. *วารสารพัฒนาชุมชน*. 38, 7 (กรกฎาคม): 23-26.
- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. 2543. **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง มาตรฐานการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ ศูนย์แสดงสินค้านานาชาติ อิมแพค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี วันที่ 24 พฤศจิกายน 2543.
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. 2532. **หลักการพัฒนาชุมชน: การพัฒนาชุมชนประยุกต์**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วีระพล ทองมา. 2551. **เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง การบริหารจัดการธุรกิจท่องเที่ยวบนวิถีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. เชียงใหม่: คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วีระพันธุ์ ชินวัตร และคณะ. 2544. **รายงานฉบับสุดท้าย โครงการศึกษาเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สนธยา พลศรี. 2547. **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สุจิตราภา พันธวิไล และ อีรเทพ ชนไมตรี. 2550. **ศักยภาพและความต้องการในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดเชียงราย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สุภาวิณี ทรงพรวานิชย์. 2550. **กระบวนการสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน: ชุมชนม้งห้วยน้ำริน และชุมชนดอยหลวง เชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุเทพ สุนทรเสถียร. 2546. **มานุษยวิทยากับประวัติศาสตร์**. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2542. **ทฤษฎีสังคมวิทยา: เนื้อหาและแนวทางการใช้ประโยชน์เบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สินธุ์ สโรบล. 2546. **การท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ**. เชียงใหม่: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2554. **นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (2555-2559)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- อรรธรณ พันธเนตร. 2541. **การประเมินความต้องการมีส่วนร่วมและความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชน: กรณีบ้านหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของจังหวัดเชียงราย**. เชียงใหม่: การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Shelly, M. W. 1975. **Design as an Instrument of Change: The Rule of Design in Two Responding to Social Change**. Pennsylvania: Dowden Hutchinson & Ross, Inc.
- Vroom, V. H. 1964. **Work and Motivation**. New York: John Wiley & Sons.
- Yamane, Taro. 1970. **Statistic: Introductory Analysis**. 2nd. New York: Harper and Row.